

משה בהר סיני, וכבר הקשה רש"י מה ענין שמיטה אצל הר סיני, וכתב ג"כ ביסוד זה שצריך האדם לדעת שהכל הוא מהקב"ה, ואין אדם שומע לי ומפסיד, וכידועים דברי חז"ל שכל ההרים ביקשו

מקום לישיבה כראוי, ואני יצאתי החוצה קצת אנה ואנה, ובעבור זמן קצר ראיתי אותו שהוא כבר קם ומלביש עצמו, ובבוקר שאלתי אותו למה לא ישן כלום הלילה?! אמר, שהוא התרגל עצמו לקום בהשכמה, ואפילו הולך לישון מאוחר, כשכבר בא אותו זמן - כבר לא יכול לישון. יכולים לראות מזה קצת, איך שכל מעשיו היו בדקדוק גדול.

וממשיך עוד: וגם זמני התפילות היו אצלו בדיוק וכו' והתפלל בהתלהבות בכל כוחו, ובראש השנה היה מתפלל מוסף לפני התיבה בהתרגשות גדול מאוד, ואחרי התפילה קראתיו לעשות קידוש אצלי, וכשנכנס לבית לא היה יכול לטעום מפני חולשתו עד שנח קצת, וחזרו כוחותיו, מזה נוכל לראות איך שמסר כל כוחותיו בתפילותיו, ובחג הסוכות עשו סוכה גדולה להרבה אנשים וישנו שם, וגם לו היה שם מיטה ולא היו יכולים לישון, מחמת שהוא היה ער כל הלילה ובער מהשתוקקות ואמר שמחר צריכים לקום בהשכמה כדי לקיים מצות ארבעה מינים, כמסופר מעין זה מהקדושת לוי זי"ע, וכאלה וכאלה היה כל התנהגותו, ע"כ מדברי הגה"צ רבי משה ארי פריינד זצ"ל.

הספר מעוטרת גם בהסכמתו של הרה"ק מהר"י מפשעווארסק זי"ע ומקדים 'הגם כי אין דרכי לכתוב הסכמות' (-שנהג רק לחתום על מכתב ברכה על ספר) ואך הפעם יצאתי מגדרי לכבוד האי גברא רבא אחד המיוחד משרידי דור הישן שזכינו להכירו בשנים האחרונות, הגה"צ המפורסם החסיד המובהק מראחוב זצ"ל שהיה מצויין ומויחד בתורתו וצדקתו, בתמימותו ובענוותנותו ובשימוש גדולים וצדיקים, וכו' דבריו שיצאו מלב טהור בוודאי יעוררו הלבבות, עיי"ש עוד.

פעם הגיע הגה"צ מראחוב זצ"ל לקבל פני הרה"ק מרן ה"אהבת ישראל" זי"ע, וכשהגיע לחצר החזיק אז האהב"י עפר בידו לקיים 'כיסוי הדם' (שהיה דרכו לקיים מצוה זו מדי פעם) וכששמע שהוא בא, הניח העפר ויצא לקראתו לקבל פניו, וכששאלוהו הלא 'עוסק במצוה' כעת? השיב בלשון הגמרא (שבועות ל'): 'האי עשה והאי עשה' - עשה דכבוד תורה עדיף, ע"כ. בשנות זקנותו כשכבר היה בארה"ק, שאלו אחד לפי תומו על מעשה זה ששמעו על אביו הליקוטי מהר"ח זצ"ל כשהגיע אל האהבת ישראל, והוא אישר את המעשה, ולא העמידו על טעותו שהיה אצלו ולא אצל אביו...

סיפר לי הרה"ג רבי דוד שווימער שליט"א דומ"ץ בעדה החרדית, שמוצאו מעיר לוגאנו, והרה"ק מרן ה"אמרי חיים זי"ע היה מגיע לשווייץ בימי הקיץ, ופעם שהה בכפר סמוך ללוגאנו ושם היה לו ביהמ"ד לתפילות, אבל לטבילה במקוה היה מגיע לעיר לוגאנו הסמוכה. לפני חזרתו לארה"ק הגיע ללוגאנו והקדים והלך למקוה אח"כ נכנס להגה"צ מראחוב ליפרד, אמר אז האמ"ח, שאצל זקינו הרה"ק ה"צמח צדיק" זי"ע היו שני דרכים של חסידים שהגיעו לקבל פניו, יש שנהגו שלפני כניסתם לרבי מיהרו עצמם במקוה בכדי לטהר עצמם קצת מכל סוג ופגם, ואחרים טענו, שאדרכה יכנסו לרבי כמות שהם, והרבי יראה את מצבם ודרגתם איך הם נראים ויתקן אותם, הפטיר האמ"ח: כעת נהגתי כסוג הראשונה של חסידים... (שהלך למקוה לפני בואו אלי).

המכיר שהכל מהשי"ת יוכל לקיים מצות שמיטה

כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה' (כה, ב.).

הקשה באור החיים הק' על כוונת אומרו 'אשר אני נותן לבני ישראל', מה רצה להשמיענו בזה? בספה"ק "קדושת יו"ט" (פרשת מצורע בד"ה וידבר) מבאר הענין, בהקדם יסוד מצות שמיטה, דכמו שמצינו אצל ירידית המן, שירד בכל יום ליומו בכדי שיהיו עיניהם של ישראל נשואות אל ה' תמיד ויבטחו בו בתדירות, כך הענין של שמיטה שלא יעבדו האדמה, וכל שנה השביעית יהיה הארץ ריק בלא חרישה וזריעה כדי שיהיו עיניהם נשואות להקב"ה ויבטחו בו עדי עד. הרי דא"א לקיים מצות שמיטה רק כשהאדם שלם באמונה ובטחון בהשי"ת, ומאמין באמונה שלימה שהוא יתברך עשה ועושה ויעשה לכל המעשים ואין זולתו, אז יוכל לקיים מצות 'ושבתה הארץ שבת לה' - כי אם יאמר האדם 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' לא יוכל לקיים מצות שמיטה כי יחשוב אם לא יזרע ויקצור הרי בדרך הטבע לא יהיה לו מה לאכול.

וזה אומרו: 'כי תבואו אל הארץ' - תדעו נאמנה 'אשר אני נותן לכם' - שאני הנותן לכם את הארץ ואין אתם הבעלים, ואז תוכלו לקיים 'ושבתה הארץ שבת לה'.

כע"ז מבאר בספר "זבחי שלמה" (להגה"צ רבי שלמה זלמן פרידמאן זצ"ל אב"ד ראחוב) בביאור תחילת הכתוב 'וידבר ה' אל

א. הגה"צ הראחוב"ער רב זצ"ל היה איש צדיק וקדוש אשר היה חי בדורנו. היה בנו של בעל ה"ליקוטי מהר"ח זצ"ל. ואחר המלחמה הגיע לעיר לוגאנו (במדינת שווייץ) שם כיהן כרב משך רוב שנותיו ובסוף ימיו עלה לארה"ק.

על ספרו "זבחי שלמה" מובא הסכמה של הגה"צ רבי משה ארי פריינד זצ"ל גאב"ד ירושלים, שהיה יחד עמו בתקופה הראשונה אחרי המלחמה בעיר סאטמאר, ונעתיק מלשון קדשו בדברי ההסכמה: אחרי שנתבקשתי וכו' לכתוב קצת ממעשיו המעידים על גדלותו אחר שישבנו יחד אחרי החורבן הנורא של יהדות אירופה הי"ד כרבני עיר בק"ק סאטמאר שהוא היה הראב"ד שם, והכרתי אותו לאיש צדיק קדוש וטהור שכל כוונתו בכל דבר היה לשם שמים והיה נחבא אל הכלים, הצנע לכת בכל דרכיו, והיה זהיר מאוד שלא ידעו ממעשיו, למשל, לפעמים כשישב בתענית ונכנס אדם שהיה יכול להרגיש בזה, צוה להביא לאכול ונכנסו כנגדו כדי שלא יפורסם הדבר שיושב בתענית. גם היה זהיר מאוד בקדושה יתירה וכו' וגם היה מיראי הוראה מאוד ולא היה נושא את פניו לאיש וכו'.

פעם איחרנו בדין תורה עד שעה מאוחרת בלילה והוא היה דר קצת רחוק ממקום הב"ד והיה אז עדיין בלא אשה ל"ע (שוזו"ר נעקד"ה הי"ד) ואני הייתי דר בקרוב וביקשנו אותו שישאר הלילה לישון אצלנו, וסדרנו לו

שינתן התורה עליהם, והר סיני לא עשה שום פעולה, אמנם למעשה נתן השי"ת את התורה דייקא עליו, והוא לרמז בא, דהתורה ניתנה אצל מי שסומך על הקב"ה לגמרי, ויודע שלא יתעשר ע"י פעולותיו רק ע"י הקב"ה.

ולכן בעת ציווה השי"ת על השמיטה מקדים 'וידבר ה' אל משה **בהר סיני** – שבני ישראל יזכרו הלימוד מהר סיני, שלא עשה שום השתדלות והשי"ת קבע שעליו יתנו התורה, אף בני ישראל ידעו שלא עבודתם בשדה יעשיר אותם אלא 'ברכת ה' היא תעשיר' (משלי י, כב), ובמחשבה זה יוכלו בניקל לגשת לקיום מצוות שמיטה.

*

בזה י"ל בע"ה הכוונה 'ושבתה הארץ שבת לה', מפרש רש"י 'כשם שנאמר בשבת בראשית', והכוונה בזה³ שכמו השומר שבת ושובת מכל עסקיו מעיד שהשי"ת ברא העולם ואינו מכוחו ועוצם ידו, כן הדבר בשומר שמיטה – שנה השביעית, שזורע כל ששה ובשנה השביעית שובת ובזה מעיד שהארץ של הקב"ה⁴.

•

בענין זה שצריך האדם לדעת בכל דבר שבא מהשי"ת, מסופר על **הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע** (הילולא דיליה היה ביום י' אייר), שכדרכו בקודש היה אומר 'ווערטלעך', והיה אומר 'ויברך דוד את ה' – באמת כל דיבוריו של דוד הם הילולים לה', אבל 'לעיני כל הקהל ויאמר דוד' אצל ההמון נראים

ב. ביאור הענין ששמיטה נסמך לשבת דייקא, וכן מה שדייקא שמיטה נסמך ולא יובל, מבואר ב'**משך חכמה**' בהקדם ההבדל בין שבת ליו"ט דשבת 'קביעא וקיימא' דכל יום שביעי הוא שבת ואינו תלוי בישראל, ואילו יו"ט ישראל מקדשו להו וביד ב"ד לקבוע הזמן, וטעם הדבר כי שבת הוא זכר למעשה בראשית שברא ה' את השמים והארץ משא"כ יו"ט הוא זכר ליציאת מצרים והוא תלוי בישראל שיצאו מעבדות לחירות.

כן הוא בשמיטה ויובל, דשמיטה הוא כשבת – שהוא מורה על חידוש העולם ששובת בשנה השביעית 'כי לי כל הארץ', ולכן הוא קביעא וקיימא אע"פ שלא הפקיע האדם שדותיו ח"ו הרי הם בגדר 'אפקעתא דמלכא' ואינו תלוי כלל בישראל המקדשים את השנה, לא כן יובל כיון דאיכא ביה שילוח עבדים הרי הוא כיציאת מצרים, וקדושתה תלויה ביד ישראל כיו"ט שקודש רק אם מקדשים אותה ישראל, ולכן צריכים לומר בתחילת השנה 'מקודשת השנה' ואם לא אמרו, מותרת בחרשה וזריעה.

וזהו מה שכתב רש"י ושביתה הארץ שבת לה' – כמו שנאמר בשבת בראשית – שקדושת שמיטה הוא כמו שבת שהוא קביעא וקיימא ואינו תלוי בקדושת ישראל, משא"כ יובל.

ג. מסופר על **הגאון רבי ברוך בער זצ"ל** בעל "ברכת שמואל", שעשה את דרכו על אדמת ארה"ב לפני שנים רבות כששמירת שבת היה דבר קשה עד למאוד כידוע, פעם בשבת כשהלך ברחוב ראה בחנותו של יהודי הסגורה במנעול, **ניגש לפתחו ונשק את המנעול** ואמר: מנעול זה מעיד שיש מנהיג לבירה, ויש בורא לעולם, וצריכים להתבונן בזה ולשמור באופן כזה את השבת קודש.

דבריו כסתם דיבורים.

פעם נסע לאסוף מעות עבור דבר מצוה, ובבואו לעיר ניגש אליו זקן אחד ואמר שרוצה לספר לו מימי נעוריו שזכר את זקינו **הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע** (הרה"ק מטאלנא היה חתן הרה"ק רבי ישראל אברהם טשארני-אוסטראה זי"ע בן הרבי ר' זושא) כשהגיע לעיר לצורך לדבר מצוה, וכל אנשי העיר הביאו לו מעות, עד שאמרו לו שכבר אספו מכל האנשים ואפשר כבר להמשיך בדרך, אמנם הרבי ר' זושא לא הסכים, ואמר שכשבא לעיר הוא יודע מתחילה כמה כסף צריך לאסוף באותו עיר ועדיין לא נשלם הסכום! ואכן אחרי כמה שעות הגיע אחד בעוד סכום בידו והתנצל שהיה טרוד עד אז, ואז הסכים הרבי ר' זושא שכבר נשלם הסכום ונסע לדרכו.

נענה הרה"ק מטאלנא זי"ע: גם אני במדרגה זו, אני ג"כ יודע בדיוק כמה אני צריך לאסוף בעיר! רק חילוק אחד יש בינינו, הרבי ר' זושא ידע זאת **לפני** שנכנס לעיר, ואילו אני יודע זאת **אחרי** יצאתי מן העיר...

וביאר אחד התלמידים את עומק דברי קדשו, שאכן הרבי ר' זושא היה במדרגה גדולה של רוח הקודש אשר מי יעמוד בסוד קדושים, אמנם הרה"ק מטאלנא לימד על מדרגה השווה לכל נפש, כי ישנם בין ישראל אנשים שנקבע עליהם שצריכים לסובב בעולם לאסוף מעות⁵, ובכן יוצאים לעשות שליחותם, ועוברים מעיר לעיר, ובכל מקום מבררים מי ומי הם הנגידיים שאפשר לבקש מהם, וכך מסתובבים בעיר משך תקופה. ויהי בעת עומדים לעזוב את העיר ומתחילים לחשב בחשבונם הם מתמלאים בעגמ"נ על שלא אספו כפי שחשבו, ומצטערים על נגיד פלוני שלא קיבל קהל בתקופה זו, ועל אחר שהיה בקוצר רוח ונתן פחות מהרגילו וכדו'. אבל החי באמונה בהשגחה פרטית יודע שהחשבונות אינם נכונים, כי הכל בחשבון מדויק מלמעלה.

וזה מה שאמר הרה"ק מטאלנא, שגם הוא יודע כמה הוצרך לאסוף – אבל 'אחר שנוסע', כי גם זה מדרגה, שאחר שיסע מן המקום ומעותיו בידו יכיר וידע שאכן זה הסכום שהיה צריך מתחילה לאסוף ולא יותר.

ד. הרה"ק **מקאלאשיץ זי"ע** היה בעל חסד גדול (כדרך זקינו הרה"ק מצאנז זי"ע), פעם נכנס אליו איש גבה קומה וכו' וביקש נדבה ונתן לו סכום הגון, נענה אליו המשמש: וכי לאדם כזה מצוה ליתן, הלא יוכל לצאת לעבוד? השיבו הרה"ק מקאלאשיץ: דברך נוגדים לדברי גמרא מפורשת דאמרו (נדה טז:): שלפני שיורד האדם לזה העולם נקבע אם יהיה 'צדיק או רשע', 'חכם או טיפש' 'גבור או חלש' 'עני או עשיר' – ולכאנ' לשיטתך הלא בגבור או חלש כבר נכלל 'עני ועשיר' שאם גבור הוא יוכל לצאת לעבוד ובוודאי לא יהיה עני, ולמה נכלל? אלא על כרחך אם נגזר מן השמים על אדם להיות גבור ועני, הרי הוא יכול להיות גבור חיל ובכל זאת 'באגיסט' מען איהם פון אויבן מיט בליי' – ואינו יכול לצאת לעבוד (היינו שעשירותו אינו תלוי אם גבור הוא, אלא הכל בחשבון מדויק מן השמים).

פרשת בחקותי

בענין גודל מדרגתו של דוד המלך

אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו (כו, ג). הה"ד (תהלים קיט, נט) 'חסדתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותך', אמר דוד: רצונך ע"כ כל יום ויום הייתי מחשב ולאמר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיו רגלי מוליכות אותי לביהמ"ד הה"ד חסדתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותך. (מדרכך רצה לה, א)

לכא' צריך ביאור שייכות דברי המדרש לכתוב זה? ובכלל, נדרש להבין משמעות דברי המדרש בכוונת דוד המלך שבכל יום רצה לצאת למסחר רק רגליו הוליכו אותו לביהמ"ד?

הנה מבואר בדברי חז"ל (ברכות לה.) ת"ר ואספת דגנך (עקב יא, יד) מה ת"ל? לפי שנאמר (יהושע א, ח) 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיק' יכול דברים ככתבן, ת"ל 'ואספת דגנך' - הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי ר' ישמעאל, ר"ש בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים, שנאמר (ישעי' סא, ה) ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו' ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנאמר ואספת דגנך וכו' אמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן.

היוצא מדברי הגמרא דנחלקו התנאים איך יתנהג האדם בחיי יום יום ע"פ דרך תורה. אמנם הגרי"ז מבריסק זצ"ל כתב (חי' מרן ר"ז הלוי - חיי שרה) וז"ל: אביי דקאמר הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידם משמע דקפסיק הלכתא כרבי ישמעאל דהקרא ואספת דגנך הוא לומר 'הנהג בהן מנהג דרך ארץ',

ה. מרן ה"חתם סופר" זי"ע מביא בביאור דברי הגמרא (סוכה לו.) 'אתרוג הכושי כשר - דומה לכושי פסול' וכותב: **שמעתי ממו"ו הפלא"ה זצ"ל** בהא דפליגי רשב"י ור' ישמעאל (ר"פ כיצד מברכין) ומסקינן, הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם, אמר הוא ז"ל (- ההפלאה) שעשו כרשב"י ולא 'רשב"י ממש' - דודאי מי שכוונתו לשם הבוחן מהשבותיו ויודע עשתונותיו, בוודאי יעלה בידו, אלא הם עשו כרשב"י, שנדמו לו ולא בעצם תוכניותם - ע"כ לא עלתה בידם. ואמר, היינו דאמרי הכא 'אתרוג הכושי' - היינו הצדיק המשונה במעשיו ככושי המשונה בעורו הוא כשר, אך 'דומה לכושי' - שרוצה לדמות עצמו לרשב"י זה פסול, כי לא עלתה בידו, ע"כ דברי הרב ודפח"ח.

עכ"ל. היינו דאביי בדבריו פוסק לנהוג כרבי ישמעאל, כיון דהרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידן.

ואע"פ שאם נפסק כן בגמרא הרי חובה לנהוג כשיטה זו, אמנם כבר כתב הרמב"ם, אחרי שמאריך במעלת הכהנים והלויים (פי"ג מהל' שמיטה ויובל ה"ג): ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם - הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים, הרי דוד ע"ה אומר (תהלים טז, ה) ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי.

וכתב ע"ז הגרי"ז (שם) וז"ל: כמדומני שראיתי בשם הגר"א, שמקור דברי הרמב"ם הוא מפני שזהו הוא מידתו של רשב"י וחביריו, ולמדנו מזה דאע"ג דאיפסיקא הלכתא כרבי ישמעאל דהנהג בהן מנהג דרך ארץ, מ"מ גם זו המדה של רשב"י וחביריו מדה היא, ואם בא איש מכל באי עולם להתנהג במידה זו אינו צריך לשום דבר בעוה"ז כי ה' יזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו בלי שום השתדלות מצדו כלל, עכ"ל.

*

והנה הרמב"ם מביא את דוד המלך לדוגמא שהוא היה בדרגת רשב"י, שאמר ה' מנת חלקי וכוסי וכו', אמנם כתב בספר "בית פנחס" (להגה"צ ה"פתחא זוטא" זצ"ל הדיין מקאסוב) דהנה דוד המלך היה עניו ושפל ברך כאומרו (תהלים כב, ז) 'ואנכי תולעת ולא איש' (עי' מגילה י. עה"כ ש"א יז, יד) ודוד הוא הקטן כשם שבקטנותו הקטין עצמו כך במלכותו) ובוודאי לא חשב בדעתו שהוא בדרגה של רשב"י, ולכן התנצל בגודל ענוותנותו מה שאינו עוסק בדרך ארץ רק הוגה בתורה תמיד, ולכא' הלא מי שאינו יודע שכבר בא למדרגת 'עושה רצונו של מקום' א"כ מחוייב לקיים הפסוק ואספת דגנך כרבי ישמעאל (ובזה גם רשב"י מודה), וזהו כוונת דברי המדרש שדוד אמר, רבוש"ע, יודע אני שהנני מחוייב לנהוג מנהג דרך ארץ, לכן בכל יום חשבתי לעסוק בסחורה ולילך למקום פלוני ולבית פלוני - כרבי ישמעאל, אולם מה אעשה - הרגליים בעצמם מוליכות אותי לביהמ"ד כי השי"ת סיבב כך כי באמת היה בדרגת רשב"י.

ו. אכן מדויק הלשון 'ה' מנת חלקי וכוסי' - ומהיכן לקחתי מידה זו

וע"ז מפטיר הבית פנחס, דאתי שפיר סמיכות דברי המדרש דהתורה כתבה 'אם בחוקתי תלכו' שתהיו עמלים בתורה אז 'ונתתי גשמיכם בעתם' - ולא תצטרכו לעבוד, ותהיו בבחי' דוד המלך ע"ה.

ויה"ר שבימים האלו שמתעורר זכותו של רבי שמעון בר יוחאי בהילולא דיליה, יושפע על בני ישראל מגודל מידתו שיכלו להיות בבחי' עושין רצונו של מקום ולבטוח בה' בהרחבת הדעת.

איך מוריד השי"ת גשמים בשבת

אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם (כו, ג). רש"י: כלילי שבתות.

בספה"ק **"בני יששכר"** (מאמרי שבתות ז' ה') מביא מספר **"בניך יצחק"** בביאור סמיכות ירידת הגשמים לסוף פרשת בהר 'את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו' ומבאר בהקדם דברי המדרש (ב"ר יא, ה) דשאל האי מינא, היאך הקב"ה מוריד גשמים בשבת הא הוי הוצאה מרשות לרשות? ואמרו לו כל העולם כולו של הקב"ה והוי כמטלטל בחצירו.

והקשו ע"ז, דהא איתא במדרש דכשהחריב הקב"ה ביהמ"ק השליך הקב"ה גט פטורין לישראל. והנה אי נימא שכל העולם כחצירו של הקב"ה א"כ היאך מהני הגט, הא הוי גט ברשות בעל?! ותידעו, **דהקנה השי"ת לכנסת ישראל מקום חצירו**, ושם חל הגט. אבל לפ"ז, הדרא למעיקרא קושיית המין היאך הקב"ה מוריד גשמים בשבת, הלא עוה"ז כבר רשות אחרת שהקנהו לישראל (עבור קבלת הגט) ואסור להוציא מרשות לרשות?

ובזה ביאר סמיכות הפסוקים 'את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו' שתהיה לכם מורא מקדש שלא ייחרב ע"י שאם בחוקתי תלכו ומצוותי תשמרו וכו' ואז יעמוד ביהמ"ק ולא יצטרך השי"ת לתת לכם גט פטורין, ובזה נכלל ג"כ שלא יצטרך להקנות לכם מקום בעולם - רק כל העולם ישאר חצירו של הקב"ה, וממילא **'ונתתי גשמיכם בעתם'** - אפילו **כלילי בשבתות**, ע"כ.

*

אמנם הוסיף הבני יששכר על דבריו בענין הגט שנתן השי"ת לישראל: אבל אני אומר **שאי אפשר לומר כזאת**

כי **'אתה תומיך גורלי'**, שאתה זה שעשית זאת, כי אני חשבת דרכי ללכת למסחר, ורגלי מוליכות אותי לביהמ"ד.

שהשי"ת נתן גט פטורין לכנסת ישראל, דהרי כתיב (ישעי' ג, א) 'אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה', וכו' ונראה שלא נתן להם גט, ולבי אומר לי לדרוש באופן כזה, דמה שהשליך השי"ת כביכול גט פטורין לכנסת ישראל הוא **למען לאיים** בכדי שיקבלו על עצמם לשוב, אבל **באמת הגט לא היה גט דהרי כל העולם כולו חצירו של הקב"ה**, וזהו שאמר השי"ת 'אי זה ספר כריתות אמכם' וכו', דאם הייתי נותן הגט בידה, הנה היה הגט בנמצא בידה ואיה הוא? על כרחך לומר שלא נתתי בידה רק הוא ב'השלכה' והנה כל העולם שלי והגט אינו גט, וישראל נשארים דבוקים במקום¹.

בזה מבאר ה"בני יששכר" דברי הכתוב בפרשת קבלת התורה (יתרו) ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ וכו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וגו'. והקשה, למה הפסיק באמצע הבטחת ישראל, והו"ל למימר 'והייתם לי סגולה מכל העמים וממלכת כהנים וגוי קדוש' - למה אמר והייתם לי סגולה וכו' והפסיק בתיבות 'כי לי כל הארץ' וממשיך בממלכת כהנים וכו'?

ולפי הנ"ל מבאר הבני יששכר, שאמר השי"ת ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם וכו', ר"ל כאשר תקבלו כעת הקידושין וכו' אזי והייתם לי סגולה מכל העמים, ועד כדי שאפילו אם יגרום החטא ח"ו ותהיו מפוזרים בכל העמים תהיו לי גם משם לסגולה, כי לא מהני לכם זריקת הגט 'כי לי כל הארץ' ובכל מקום החצר שלי הוא, על כן אפילו אחר הגט 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש'.

ז. בספה"ק **שפת אמת** (שופטים תרמ"ט בד"ה כמדרש) מביא בזה דבר נפלא בשם **זקינו החידושי הרי"ם זי"ע**, דמצינו לגבי חלות הגט (יבמות קיג: ועוד) דלמדוין מהכתוב 'ושלחה' לאפוקי מי שמשתלחת וחוזרת. והנה אנחנו בני ישראל כבחי' זו, שאף אם ישלחנו ח"ו כמה פעמים אין לנו מקום אחר רק חוזרין אליו לעמוד בפתח עד שירחם עלינו. ולכן אין ספר כריתות לנו עכ"ד ודפח"ח. ומוסיף השפת אמת: האמות כתבו זה הדין בשוטות שאינן יכולות להתגרש. וכמו כן באיש ישראל בטלין כל החכמות כשנוגע באמונה השי"ת, וכמומר 'מוטב שיהיה שוטה כל ימיו ואל יהיה רשע שעה אחת לפני המקום'. היינו שיתנהג בתמימות לבו בכל מה שהשי"ת עושה בכל מצב שהוא בלי הרהור ח"ו.

וכדבר הזה כותב הרה"ק **היסוד העבודה זי"ע** במכתב (מכתב כ"ח) וז"ל: **רבינו המנוח קדוש ה' רבי משה (-מקאברין) זלה"ה**, אמר מוטב שאהי שוטה כל ימי ואל אהיה רשע שעה אחת, ר"ל באמונת ה' שהוא אחת.